

P. Rudolf Schikora C. Ss. R.

Výchova dítěte

Přepsáno s drobnými jazykovými i věcnými úpravami (v lednu 2021 v Příkazích) z:

Životem č. 19 – Výchova dítěte – 5. vydání
Náklad 20.000 – Cena Kčs 3,-

Vydal Exerciční dům ve Frýdku 1947.
Tiskem knihtiskárny Ludemann v nár. správě, Český Těšín.

Imprim. potest
Pragae, die 19. Martii 1947
P. Franciscus Suchomel, C. Ss. R.
Superior provincialis

Nihil obstat
P. Venceslaus Jaloveský, C. Ss. R.
Censor ex officio

Imprimatur:
Čes. Těšín, die 26. Aprilis 1947
Dr. Franciscus Onderek
Vicarius generalis
Nr. 999/47

Výchova dítěte

Nejkrutější pomsta

Syrakusský samovládce Dionisius kdysi v boji zajal syna svého nepřítele Dia. Uvažoval, jak by se svému nepříteli co nejkrutěji pomstil. Co myslíte, že s jeho synem udělal? Nezabil ho, ani ho nenechal bídně zemřít ve vězení. Právě naopak, dal syna svého nepřítele vychovávat v největším přepychu, všechno mu dovoloval a ve všem mu ponechával úplnou svobodu. Mladík dostal všechno, o co si řekl, nikdy ho za nic netrestali, nenapomínali, nikdo ho nesměl kritizovat. Když se z hochy stal dospělý muž, Dionisius ho vrátil jeho otci. Otec se všemožně snažil syna převychovat a napravit, ale všechno bylo marné. Syn už byl dokonale zkažený, plný náruživostí a zloby. Jednoho dne se mladý muž bezdůvodně rozzuřil, ve vzteku se vrhl na svého otce a zabil ho. Být zabit vlastním dítětem, to byla ta nejkrutější válečná pomsta, horší, než být zajat a mučen svými nepřáteli.

Svaté rodiny

„Jaká matka, taká Katka, jaký otec, takový syn,“ říká přísloví (por. Ez 16,44). Sv. Emilie byla dcerou mučedníka, který zemřel za Maximinova pronásledování. Jejím manželem byl sv. Basil Starší (svátek obou 30. května). Měli deset dětí. Z toho čtyři byly prohlášeny za svaté: sv. Makrina, sv. Basil, sv. Řehoř Nyský a sv. Petr ze Sebasty.

Sv. Monika a sv. Augustin, sv. Blanka a sv. Ludvík, sv. Brigita a sv. Kateřina Švédská a mnoho jiných svatých nám dokazují platnost zásady: „Chcete-li mít dobré děti, usilujte se sami o vzorný křesťanský život. Ctnosti, které získáte, budou pokladem nejenom pro vás, ale i pro vaše děti.“

Návod k dobré výchově dětí sestává z pouhých dvou slov: Žij svatě!

Dědičnost

Dobré vlohy se dědí, ale dědí se také vlohy zlé. Jeden lékař zorganizoval výzkum o dědičném vlivu alkoholizmu. Shromáždil údaje o jednom rodu. Jistá

Ada Jukeová, narozená r. 1740 byla oddána opilství a tuláctví. Měla několik dětí. Její potomstvo se během několika generací rozrostlo na 834 osob, z nichž se o 709 dalo úředně zjistit, jak žili. 106 z nich bylo zplozeno mimo manželství, 142 bylo žebráků, 181 žen se oddalo prostituci, 76 z nich bylo odsouzeno za trestné činy, z toho 7 za vraždu. Bylo spočítáno, že za 75 let na tuto rodinu stát vynaložil na podporách, vězeňských nákladech, odškodněních atd. 50 miliónů korun (Foerster: Jak žiti, str. 38).

Takto se naplňuje slovo Písma sv.: „Potrestám hříchy otců až do třetího a čtvrtého pokolení.“

Dobré i špatné vlastnosti se dědí. Proto říká Alban Stolz: „Je velmi vážnou věcí, rodiče, jakými jste vy sami, a velmi záleží na tom, abyste ve svém životě odstranili špatné mravy a získali dobré návyky.“

Živý katechizmus

Biskup Sailer kdysi řekl: „Nejlepším katechizmem je dobrý příklad.“ A sv. Cyprián: „Skutky mají také svou řeč a jsou daleko výmluvnější než sama ústa. Vaše děti se vždy dívají víc na to, co sami konáte než na to, co říkáte.“

A nemysleme si, že dáváme dobrý příklad jenom tehdy, když nás děti vidí. Každý náš skutek nám buďto prospívá anebo škodí, a nejen nám, nýbrž i jiným, především vlastním dětem. Adolf Kolping, zakladatel katolické akce, prohlásil na sjezdu katolíků v Mohuči: „Měl jsem okolo sebe různé lidi, děsivé povahy, a poznal jsem hodně lidských zlovyků, a víte, co mě zachovalo bezúhonným? Měl jsem matku, chudobnou sice, ale matku, jejíž pouhé jméno mě hluboce dojíká. U ní jsem nikdy neviděl něco, co by mě nenaplňovalo úctou. Když na mě přišlo pokušení, myslel jsem na svou matku, a nikdy bych se nebyl odvážil se jí podívat do očí, kdybych byl něco udělal, co nebylo správného. A když umřela, měl jsem před ní ještě větší úctu – zemřela jako světička.“

Návyky

Pestolozzi vypravuje, jak zloděj pod šibenicí, na níž měl být pověšen, řekl: „Ach, kdyby mě otec naučil každý večer si pořádně pověsit šaty na hřebík, nestál bych teď tady.“ Co tím chtěl říct? Že z malých zlovyků vyrůstají velké neřesti.

Jsou to jenom maličkosti, a přece, co z nich povstává! Sv. Augustin vypravuje o své matce Monice, že byla vychována starou služkou. Ta dětem nedovolovala jíst ani pít mimo určené hodiny. Monika jako malé děvče nosívala víno ze sklepa, a přitom je někdy ochutnala. Postupně si na toto mlsání navykla. Jednou

jí při tom služka přistihla a v hněvu ji vynadala do opilců. Tato slova osvítila Moničinu duši jako blesk a odvrátila ji od špatnosti.

Když už nic nepomůže

K staříckému faráři Flattichovi přivedl jeden úředník svého syna na výchovu: „Přiznávám se, že kluk za nic nestojí. Napomínal jsem ho, bil jsem ho, trestal jsem ho hladem a zimou, a nic to nepomohlo.“ – „A modlil jste se také za něho?“ – „Ne, to mě ještě nenapadlo.“ – „No vidíte, vy jste působil jenom na kůži, a ne na srdce.“ Farář zkusil svou metodu, a ejhle, z kluka ničemy, se stal hodný muž.

Duchaplný francouzský spisovatel hrabě Chateaubriand byl dlouhý čas ateistou, později však znovu našel víru svého dětství a sám vypravuje jakým způsobem: „Moje stařícká 72letá matka byla od francouzských revolucionářů vsazena do žaláře a tam také zemřela. Poslední dny jejího života byly naplněny bolestí nad mým poblouzněním. Umírajíc prosila snažně mou sestru, aby mě přivedla zpět k víře a řekla mi, že její poslední a nejvroucnější modlitby ve vězení náležely mě. Když jsem v Americe sestřin dopis dostal, byly obě, matka i sestra už mrtvé. Neměl bych lidského srdce, kdyby tyto hlasy z hrobu mnou nepohnuly. Plakal jsem a uvěřil.“

Modlitba je ten nejpotřebnější a nejúčinnější výchovný prostředek. „Nestaví-li dům Hospodin, nadarmo se namáhají stavitelé.“ (Ž 126,1). „Za cokoliv budete prosit v modlitbě, všechno dostanete.“ (Mt 21,22). Sv. Augustin nazývá modlitbu klíčem k pokladně milosti Boží.

Matko, žehnej!

O Pánu Ježíši, který je učitelem dobré výchovy, evangelisté vyprávějí, že žehnal maličkým. A považoval to za tak důležité, že to nevynechal, ani když byl unaven denní prací. Moc žehnat má každý z nás. Žehnáme znamením sv. kříže, kterým byla zlomena moc pekla. Básník Klement Brentano vypravuje: „Bloudil jsem bez víry. Ležel jsem v noci a přemýšlel, trápen jsa duševními mukami, není-li skutečně nic v mém dosavadním putování, odkud bych se mohl dovolat pomoci. Jednou mě napadlo: Když jsem se jako malé dítě někdy probudil, viděl jsem matku, jak se modlí nad mým lůžkem „Zdrávas“ a k mému andělu strážnému a jak mi dělá na čelo kříž. Na tuto vzpomínku jsem navázal a hledal modlitby svého dětství. To byla jediná nitka, která mě zachránila, nic jiného nepomohlo.“

Matko, žehnej svým dítkám ráno a večer, když odcházejí z domu, ale i když jsou v cizině daleko od tebe; tvé požehnání k nim dorazí i přes hory a doly!

Miluj Boha víc než své děti!

Sv. Řehoř Naziánský vypravuje o své matce Nonně a svém otci Řehoři starším: „Oba milovali své děti i Krista, ale více Krista než děti.“ A proto z dětí vychovali světce.

Sv. Blanka říkávala svému synu Ludvíkovi: „Pamatuj, synu můj, že na světě není většího neštěstí než těžký hřích.“ Miluji tě, ale raději bych tě viděla mrtvého na márách, než se dověděla, že jsi spáchal těžký hřích.

Slepá láska

„Poznej sám sebe!“ stálo na pohanském chrámu v Delfách. Dobře znát sám sebe a své dítě je předpokladem dobré výchovy. Tomuto pravdivému poznání překáží slepá láska. Mnohé matky jsou přímo zamilované do svého dítěte. Vidí na něm všechno dobré, jeho chybám se jenom usmívají nebo je omlouvají. Nakonec však bude matka plakat a dítě matku proklínat.

Láska rodičů k dítěti je slepou tehdy, když se mílí v cíli výchovy. „Chci, aby moje dítě bylo šťastné.“ Ale jaké štěstí pro ně chceš? Jenom pozemské? To je málo! To nenaplní lidské srdce. Skoro vždycky Bůh takovou slepotu potrestá neúspěchem. Bůh tvé dítě miluje lépe, chce, aby bylo věčně šťastné v nebi, přej si, matko, totéž, a budeš tou nejlepší matkou.

Důvěra

„Ty jsi ale ničema! Z tebe nic nebude. Tolik tě napomínám a všechno marné! Ty už nebudeš lepší!“ Myslíte, že takovými hláškami dítěti pomůžete k dobrému? Lépe by matka udělala, kdyby dítěti řekla: „Vždyť ty nejsi tak špatný! V tobě je dobré jádro, ale unáhlil jsi se a zapomněl ses, že teď ani nevíš, jak se to mohlo stát. Věřím, že už to neuděláš.“

Mějme k dítěti důvěru a dbejme o to, aby dítě neztratilo důvěru k nám, proto mluvmě pravdu, buďme k dětem spravedliví a laskaví.

Radost

Radost je pro dítě jako slunce ozařující den. Jako teplé paprsky jarního slunka budí rostlinku k životu a dávají jí nový vzrůst, tak působí na dětské srdce radost: probouzí v něm novou sílu, takže hravě přemáhá všechny překážky na cestě duševního rozvoje. Radost dělá i těžké a nesnadné věci lehkými.

Spí to dítě?

Pedagog Bromme vypráví ze svého dětství, jak se jeho otec jednoho večera před známými vychloubal svými špatnými kousky z mládí. Otec si myslel, že chlapec spí. On však jenom dělal, že spí, ve skutečnosti hltal každé otcovo slovo. Do té doby svého otce ctil a miloval, ale od toho večera ztratil veškerou úctu k němu. Už v něm neviděl otce, ale smyslného požitkáře.

Bratři, bděte...!

Rodiče, dávejte dobrý pozor, co děláte a říkáte před svými dětmi! Člověk častokrát trne hrůzou, když vidí, jak se mnohé matky lehkovážně chovají a jak mluví před svými dětmi. Tím v jejich srdcích ubíjejí nejlepší ochranu ctnosti: svatý stud. Namlouvají si, že děti je nevidí a neslyší, nebo, že tomu nerozumí. Nebud'te vrahy nevinosti svých dětí!

Bděte nad tím, s kým se děti stýkají! Zvláště pozor na služebné! Je pravda, že mnoho služebných je ctnostných a vzorných. Jsou však bohužel i jiné, které před dětmi budou mluvit nanejvýš neslušně, navádějí je ke lži, ke krádeži nebo dokonce k nečistotě.

Dávejte pozor na svůj vlastní dům! Netolerujte obrazy, které vzbuzují smyslnost. Nechcete-li dětem dát příležitost, aby mlsaly a kradly, nenechávejte peníze bezstarostně ležet kdekoliv doma. Už nejedno dítě se tak naučilo krást a utrácet.

Dávejte pozor na to, co děti čtou (na co se dívají). Klement Brentano píše své neteři, aby odstranila nebo pečlivě schovala všechno, co by mohlo škodit duši dítěte. Potom pokračuje: „Z vlastní zkušenosti vím, jak můžou být takové knihy nebezpečné. Matka, která se modlí: „neuved' v pokušení“, musí také odstranit všechno, co by mohlo přivést dítě do pokušení... Když mi bylo deset let, bydlel jsem u velice zbožného kněze, bývalého jezuita; v jeho knihovně jsem četl „Osvobozený Jeruzalém“ od Torquata Tassa k veliké škodě své duše.“

Rodiče, mějte důvěru k dětem, ale nebud'te příliš důvěřiví. Nebud'te slídiči a vyzvědači, ale také si nemyslete: „Není možné, aby moje dítě bylo schopno něčeho špatného.“

„Pověz mi, co čteš,

a já ti povím, jaký jsi,“ praví přísloví. Povinností rodičů je nejenom bdít nad dětmi, aby nečetly škodlivou literaturu, ale také, aby se postarali o dobrou literaturu.

Kniha je důležitým výchovným prostředkem. A jaké knihy dát dítěti do ruky? Myslím takové, které je povzbuzují k dobrému. Takové knihy pro mládež musí mluvit o vytrvalých lidech silné vůle, o šlechetných lidech, kteří touží po dobrém, kteří bojují a vítězí nad nízkými vášněmi a kteří nás učí, jak nezkrocené náruživosti ničí vlastní i cizí štěstí.

Jak krásné a užitečné by bylo, kdyby se za dlouhých zimních večerů sešla rodina a společně četla např. životy svatých, Písmo sv., zvláště evangelia, dobrou vzdělávací knihovnu, dobrý časopis, katolické noviny apod.

„Největší nepřítelkyní katolické církve je nevzdělanost katolíků,“ řekl sv. Otec Pius X., a zkušenost to potvrzuje. Proč tolik lidí odpadá od víry? Neznají pravdy svého náboženství, a proto věří každému táborovému řečníkovi a každému bulvárnímu článku. Proč je tolik vlašných katolíků? Protože neznají Boha. Jak mohou milovat to, co neznají? Proč tak mnozí katolíci zanedbávají mši sv. a ostatní sv. svátosti? Protože nevníkli do krásy mše sv. a nepoznali poklady ukryté ve sv. svátostech. Proto: Více vzdělání náboženského i pro mládež.

Matka učitelkou

„Já učitelkou“ namítne snad některá matka. „Nač má dítě ve škole katecheta? Já se mu do toho míchat nebudu.“ Ale katecheta málo zmůže bez spolupráce v rodině. A tato spolupráce se projevuje tím, že se rodiče zajímají o to, aby jejich dítě znalo katechismus, biblické dějiny, aby je uchovalo ve své paměti, aby před svým duchovním zrakem mělo příklady svatých. Je třeba dětem dát čas, aby se učily, povzbuzovat je k učení, a hlavně s nimi hovořit, o tom, co se naučily. Jak velmi by tím usnadnili práci kněze ve škole! Není lepšího učitele dětí než jejich otec a matka.

Dvě hodiny náboženství za týden, to je příliš málo. Ve škole má katecheta 40 i více žáků. Vždy není možné mít ohled na každé dítě. Méně nadané často nechápe, nepozornému a těkavému mnoho unikne. Tato mezera se má vyplnit doma.

A daleko důležitější než se učit katechismus, je podle katechizmu žít. Toto praktické cvičení je hlavní prací rodičů. Rodiče znají každodenní poklesky dítěte, znají jeho sklony, jeho dobré i zlé vlastnosti. V dobrých vlastnostech ho mají utvrzovat a pomáhat mu bojovat proti těm zlým. Dítě je nestálé, těkavé, brzy zapomene na své předsevzetí. A zde mu rodiče mají pomoci a znova ho povzbudit a napomenout k dobrému. „Už jsi zapomněl, co vám pan katecheta ve škole řekl?“

Třetí hodinou náboženství

je nedělní kázání. Když děti přijdou z kostela, vždycky se jich zeptejte, o čem bylo kázání, co si zapamatovaly, čemu se z něho naučily, jaká udělaly předsevzetí. To je povode, aby dávaly víc pozor na kázání i na sebe.

Jak vhodná je to příležitost dát dětem různé rady a pokyny, napomenutí a vysvětlení! Celé rodině to přinese užitek. Domácím rozhovorům, které jsou často tak povrchní, to dá úplně jiný směr, hlubší a cennější obsah. Když k tomu připojíte vzpomínky a zkušenosti svého vlastního života, upevníte tím v srdci dítěte svatě pravdy, aby se mu staly celoživotní oporou a útěchou v těžkých chvílích.

Čtyři pravdy,

kteřé musí křesťanská matka zvlášť hluboce vstítit do duše svého dítěte:

1. Bůh, můj stvořitel, můj soudce, je vždy všude přítomen: Všudy přítomen svou vševědoudností: všecko vidí, slyší, ví i nejtajnější myšlenky mého srdce. Oči Páně tisíckrát jsou jasnější nežli slunce, na všecky cesty lidské hledí a vidí do hlubin lidského srdce (Sir 23,28). Když je dítě zcela proniknuto touto pravdou, bude se varovat všeho, čím by Boha urazilo. Sv. Pafnutius, poustevník, řekl s výrazem hlubokého přesvědčení hříšnici: „Jak můžeš před očima vševědoudícího a všudypřítomného Boha žít životem tak hříšným?“ Toto slovo udělalo z hříšnice světici. Bůh je všudy přítomen svou všemohoudností, jak to krásně líčí prorok: „Kam půjdu před duchem tvým a kam uteču před tvou tváří? Kdybych vystoupil na nebesa, tam jsi ty, jestli do pekel sestoupím, přítomen jsi. Vezmu-li si křídla zory a spustím se v dálných končinách moře, i tam mi bude v patách ruka tvá a pravice tvá uchopí mě. Řeknu-li: Tma mě přikryje jistě, světlo buď mou skrýší, ani tma ti nebude tmavá a noc jako den se rozzáří.“ (Ž 138,7-12). A sv. Pavel říká: „Bůh není daleko od jednoho každého z nás, neboť v něm žijeme, pohybujeme se a jsme.“ (Sk 17,27-28). Dítě posílené touto myšlenkou najde útěchu ve všech životních útrapách. Řekne s Davidem: „Pán je můj pastýř, netrpím nedostatkem... i když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát zlého.“ (Ž 22,4). Mocná císařovna Eudoxia hrozila sv. Janu Zlatoústému, neohroženě hlásajícímu pravdy Boží, vyhnanstvím. Obdržela mužnou odpověď. „Chceš mě zastrašit, císařovno? Nevíš, že Bůh je všudypřítomen a jeho nekonečnost naplňuje nebe i zemi? Můžeš mě poslat kamkoli, ale tam všude najdu svého Boha.

2. Největším dobrem na světě je milost posvěcující. Skrže tuto milost máme nadpřirozený život, Boží život, jsme dětmi Božími, jsme prozářeni božskou

svatostí a spravedlností. Proto v životě není nic důležitějšího než zachovat si tuto milost. Není potřeba, abychom byli bohatí, vzdělaní, vážení lidmi, zdraví. Ale jedno je potřebné: být v milosti Boží. „Co prospěje člověku, kdyby i celý svět získal, ale na své duši utrpěl škodu?“ (Mt 16,26).

Francouzský generál, který zvítězil v mnoha bitvách a velmi se proslavil, dal na svůj náhrobní kámen napsat: „Zde leží muž bláhový, který odešel ze života, aniž by věděl nač žil.“ V okamžiku smrti poznal nicotnost světské slávy.

3. Největším neštěstím je smrtelný hřích. Hřích je urážkou Boha, je vzpourou proti nejvyššímu Králi a Pánu, hanebným nevděkem vůči našemu nejlaskavějšímu Otci, nevěrností vůči Kristu, našemu Spasiteli.

Ukažte dítěti jasně, kdy se dopouští těžkého hřichu. Nezveličujte malé poklesky a nestraňte stále peklem! Tím byste v něm vzbudili bludné svědomí. Činy konané ze strachu nemají valnou mravní hodnotu.

4. Lítost z lásky k Bohu nás očistí i od smrtelného hřichu a vrátí nám milost posvěcující. V tom okamžiku, když litujeme svých hříchů z dokonalé lásky k Bohu, Bůh nám odpouští hříchy. Avšak máme ještě povinnost, co nejdříve se z těchto hříchů vyzpovídat.

Tyto čtyři pravdy jsou jako základní kameny mravního života.

Tresty

Mají rodiče své děti bít nebo ne? Kdysi vychovatelé učili, že dítě musí dostat co nejvíce výprasků. Po nich přišli jiní a tvrdili, že bití je zločinem proti dítěti. Kdo má pravdu? Myslím, že onen šlechetný vychovatel, který řekl: „Když matka bije dítě, devět z deseti ran patří jí samotné.“ Ano, kdyby rodiče dítě od malička dobře vychovávali, nebylo by bití vůbec zapotřebí. Bití není výchova, to je pouhá drezúra. Ale dokud je dítě malé, je někdy potřeba donutit ho poslechnout bolesti, aby se chovalo řádně a slušně.

Čím více se vyvíjí rozum, tím méně jsou na místě tělesné tresty. Jenom tehdy má poslušnost dítěte mravní hodnotu, když se naučilo poslouchat radostně a ochotně.

Když biješ dospívajícího syna, vyháníš z jeho duše úctu před sebou samým a děláš z něho buď otroka nebo revolucionáře.

Když už musíš trestat, trestej mírně a rozumně. Jsou matky, které nikdy nepotrestají své dítě, když udělalo škodu jiným nebo když bylo vůči druhým zlomyslné, ale běda, když doma rozbije sklenici nebo talíř, byť jen z neopatrnosti, hned dostane pořádný výprask. Tak takové tresty jsou školou nespravedlnosti a sobectví.

Netrestej často! Tím bys u dítěte otupil jeho jemnou citlivou duši tvárnou jako vosk.

Netrestej v hněvu! Získáš na úctě u dítěte, když mu řekneš: „Teď tě trestat nebudu, až se uklidním, tak jsi mě rozhněval.“

Nejlepší trest je dostiučinění. Když dítě něco poškodí, ať škodu nahradí nebo napraví svou prací či svými úsporami.

Chválit?

Máme děti vůbec chválit? Někteří vychovatelé si myslí, že by se shodili, kdyby nebyli stále přísnými, a proto stále jen kárají a napomínají. Ale poslechněme si, co říká sv. František Salezský: „Jednou kapkou medu chytíme víc much než na celý sud octu.“ Zvláště na děti úzkostlivé a ostýchavé působí slovo pochvaly jako vlahý déšť po dlouhém suchu. Je jim vzpruhou k další radostné práci.

Co máme chválit? Nikdy nechvalme to, co není zásluhou dítěte! Takovou chválou bychom dítě vychovávali jenom k pýše a marnivosti. Zvláště tetičky a babičky upadají často do této chyby: „Jaké máš krásné šaty. Jak moudře už to dítě mluví! A ty kaštanové vlasy! A ty modré oči! atd.“ Ani nechvalme např. nadané děti za to, že něco ve škole umí. Chvalme jenom to, čeho se dítě dopracovalo zvláštní námahou svou vlastní vůlí. Krátkým slovem dosáhneme víc než dlouhým mluvením. „Tos mi udělal radost!“ „To mě těší!“ „Tak je to správné!“ „Vidíš, jak to jde!“ – Čím více sebevědomí na dítěti pozorujeme, tím více chválou šetřeme.

Co za to dostanu?

Tatínek chtěl naučit Pepíčka šetrnosti, a proto mu koupil porcelánové prasátko, aby si do něj ukládal peníze. Aby v prasátku něco bylo, dal Pepíčkově za každou službičku korunu. Když tatínkovi přinesl papuče, dostal korunu. Když mu zašel pro tabák, korunu. Brzy se Pepíček každého, kdo po něm něco chtěl, ptal: „A co za to dostanu?“ Dnes je Pepíček člověkem ubohým, protože mu schází největší poklad: láska. Jak chudičká je jeho duše, třebaže už nastřádal mnoho tisíc.

Sv. zpověď

nás očišťuje od hříchů. Když dítě došlo k užívání rozumu a rozeznává dobré a zlé, má právo na svátost pokání. Rodiče nemají právo, dítě od zpovědi odrazovat. Proto dělají velikou chybu, pokud o zpovědi mluví tak, že tím

zastiňují její svatost. Nemají zpověď používat jako hrozbu („tam dostaneš, co proto, tam ti velebný pán ukáže!“ apod.)

Jak se zpovídalo protestantské dítě: Jedna katolická dívka vstoupila v Bazileji do služby u protestantské paní. Paní měla jediné dítě, desetiletého chlapce. Synáček se brzy se služkou skamarádil a často jí prosil, aby mu něco vyprávěla o svém náboženství. Dívka mu ráda vyprávěla o své víře; hoch zvlášť jevil veliký zájem dozvědět se víc o sv. zpovědi. Avšak jednoho dne jí paní domácí řekla: „Nechci, abyste našemu chlapci vštěpovala své katolické názory. To není pro něho.“ Dívka poslechla. – Zanedlouho služka zpozorovala, že v její pokladně na kuchyň scházejí nějaké peníze. Zmínila se o tom své paní. Ta se durdila. „Do kuchyně přece nikdo nechodí, to jste se jistě zmýlila.“

Jednoho dne přišla služka do chlapcova pokojíku a našla tam lístek. Bylo na něm napsáno: „Moje hříchy: Ukradl jsem mnohokrát naší Marii peníze v kuchyni. Také mamince...“

Velmi se tomu divila, vzala lístek a odevzdala ho paní domácí. Když chlapec přišel ze školy, byl přísný výslech. Chlapec se s pláčem přiznal a dostal trest: nahradit peníze a prosit za odpuštění. Když se tak stalo, dodal: „Víš, Marie, velice toho lituji, ale přece jsem rád, že je to venku. Kdoví, co by se se mnou potom stalo.“ – Od toho dne už paní domácí služce nebránila mluvit s hochem o katolické víře.

Chléb andělský

Sv. Filip Neri řekl, když mu bylo 70 let: „Časté sv. přijímání, spojené s úctou k Panně Marii, je nejenom nejlepším, nýbrž jediným prostředkem, jak v mladém člověku zachovat čistotu mravů, anebo, když už padl, zase ho napravit a vyléčit jeho slabost.“

Jeden protestant se ptal Dona Boska, který přivedl na pravou cestu mnoho zkažených mladíků: „Jaké prostředky užíváte, abyste zkontroloval tyto chlapce?“ Don Bosko odpověděl: „Prostředek, který vy nemáte, sv. přijímání.“ – „A neexistuje ještě jiný prostředek?“ – „Ano, bič, ale ten my neužíváme.“

Církev sv. si přeje, aby věřící chodili k sv. přijímání často, ba denně, a stanovila, že každý věřící bez rozdílu stavu může přistoupit ke stolu Páně, pokud je ve stavu milosti a má dobrý, zbožný úmysl. Sv. Otec Pius X. si výslovně přeje, aby se u dětí se sv. přijímáním nečekalo až se v jejich srdci zakoření hřích, ale aby dítě bylo brzkým sv. přijímáním připraveno a vyzbrojeno k boji proti hříchu. (viz Životem č. 366).

Nechte maličké přistoupit ke mně!

To, co dítě vidí a slyší v prvních letech, je pro jeho život nejdůležitější. První poučná slova matky vnikají hlouběji a působí účinněji než všechno ostatní, co přijde později. I když se dítě ještě neumí modlit, ale vidí, s jakou zbožností a vroucností se rodiče modlí, klade se tím do jeho srdce základ budoucí zbožnosti.

„Ono je ještě malé.“ Touto výmluvou zakrývají nerozumní rodiče chyby a nedostatky své výchovy. „Je ještě malé a nerozumí, co říkáme“ a potom mluví slova, která padají do dětské duše jako jarní mráz na vypučený ovocný strom. „Je ještě malé a nevidí, co děláme“, říkají rodiče, a tak v nevinné vnímavé dětské duši ničí nejbezpečnější hráz proti nevázanosti a smyslnosti: stydlivost, a zasívají do srdce zlé sítě, které když vzejde, působí mu ještě po mnoha letech velké pokušení a prudké boje.

„Je ještě malé, a neví, co dělá“, opakují rodiče a přehlížejí jeho chyby a klidně nechávají v něm klíčit koukol špatných návyků. Komu pak přičtou vinu, když budou později naříkat: „Odkud má naše dítě tyto zvyky? Od nás přece ne!“

Škola a rodiče

Nemluvíme o tom, že katolíci mají povinnost všemi oprávněnými prostředky se usilovat, aby zde pro katolické děti byly katolické školy s katolickými učiteli. Od toho nikdy nesmíme upustit. – Jak se ale rodiče mají chovat ke škole, jaká je dnes? Když učitelé překračují svou pravomoc a urážejí city katolických dětí a rodičů? Máme bojovat bez ohledu na osoby a na slušnost? Z toho by měly největší škodu sami děti. Tady je několik důležitých pravidel:

1. Podporuj školu, kde a jak jen můžeš ve vyučování a výchově dětí! Určuj dětem čas k učení! Dbej pořádku a čistoty knih a sešitů!
2. Nenadávej nikdy, zvlášť ne před dětmi na učitele a na školu!
3. Ukaž zájem o školu, zeptej se občas, jak se tvé dítě učí a jestli poslouchá!
4. Když učitel uráží náboženské cítění dítěte, co potom?

Nejprve se přesvědč, jestli je to skutečně pravda. Dítě může některé věci nesprávně chápat nebo přehánět. Když jsi se přesvědčil, že se tvrzení dítěte zakládá na pravdě, řekni mu asi toto: „Možná, že pan učitel nechodil do katolické školy a neučil se katolickému náboženství, a proto tak mluvil. Musíš se teď za něj tím víc modlit, aby ho duch sv. osvítil.“ – Na učitele se obraťte přímo, poproste zdvořile o vysvětlení a řekněte, že doufáte, že nebude vědomě urážet náboženské přesvědčení vašich dětí. Pokud se nemůžete dohodnout, obraťte se na vyšší instanci.

Povolání

Každý člověk má své povolání. Boží prozřetelnost určila každému jeho působiště, které se pro něho nejlépe hodí. Nikdo nemá právo lenořit. „Člověk je stvořen k práci jako pták k letu.“ (Job 5,7). Každá užitečná a prospěšná práce ať už tělesná nebo duševní je Bohu milá. Ale není vůbec jedno, jakou práci člověk vykonává. Bůh každého volá k určitému stavu. Toto volání není ale pro všechny stejně zřejmé a jasné; cesty, kterými jednotlivce vede k cíli jsou různé. Bůh dává svou vůli najevo obvykle náklonnostmi a tělesnými i duševními schopnostmi. Je povinností člověka poslouchat Boží volání, jakmile je poznal. – „Každý ať zůstává v tom, jak ho Bůh povolal“, říká sv. Pavel. (1Kor 7,20; Ef 4).

Na správné volbě stavu závisí často časné i věčné blaho člověka. Rostlině se dobře daří jenom tehdy, když je zasazena do vhodné půdy. Tak i člověk je šťastný jenom v tom stavu, ke kterému ho povolal Bůh.

Aby dorůstající dítě poznalo své povolání, potřebuje mnoho modlitby, aby ho Bůh osvětlil a nedalo se zlákat a oklamat zevnějším leskem. Protože dítě je ještě nezkušené potřebuje dobré rádce, kteří znají poměry a dovedou všechno nestranně uvážit a rozhodnout. Takovými rádci mají být na prvním místě rodiče. Je to jejich povinností. Smějí ale dítěti jen radit, ne mu nařizovat nebo dítě nutit ke stavu, ke kterému není povoláno. Rodiče by se těžce provinili, kdyby dítě nutili ke kněžskému nebo řeholnímu stavu a stejně tak, kdyby ho od tohoto stavu násilně odvraceli. Rovněž nesmějí rodiče dítě nutit do stavu manželského nebo ke sňatku s konkrétní osobou. Když chtějí v té věci radit, mají mít na zřeteli, jestli se k sobě hodí podle povahy, vzdělání a náboženství apod. Nikdy ale nesmí být rozhodujícím bohatství, tituly, tělesná krása, marnivost.

Na studie se mají posílat jenom nadaní žáci. Ovšem u malých dětí je těžké posoudit, jestli dítě skutečně má nadání nebo ne. Rodiče, kteří nutí na studie dítě, které jeví daleko větší zájem pro nějaké praktické povolání, jednají velmi nerozumně. – Chlapec ať se důkladně vyučí nějakému řemeslu. Tím si získá určitou samostatnost ve věcech materiálního zabezpečení. Děvčata ať si především osvojí vědomosti a zručnosti potřebné k vedení domácnosti.

Známosti

Nebezpečné jsou známosti, když vznikají příliš záhy. Kolik mladých lidí už zničilo štěstí svého života předčasnými známostmi! Kolik neštěstí bylo už jimi způsobeno. Největší vinu na tom mají rodiče.

Rodiče musí dbát, aby si jejich děti nezačínaly známosti s osobami, se kterými není možný katolický sňatek: s příbuznými, jinověrci, odpadlíky, rozloučenými (rozvedenými). Nebezpečná je známost s opilcem, s karbaníkem a s člověkem nemravným. Když už milostný poměr začal, žádná moc na světě mladé lidi nerozloučí. Jsou už zaslepeni smyslnou vášní a neodstoupí od sebe ani kdyby anděl z nebe sestoupil a kdyby se propast pekelná otevřela, aby je pohltila.

Proto, rodiče, buďte na stráži!

Pokud syn nebo dcera začne známost v přiměřeném věku a nejsou překážky ke sňatku, mají rodiče povinnost přísného dozoru. Ženich a nevěsta nesmějí být sami. Výjimky jsou nepřípustné. Kolik dcer již potom vytýkalo své matce: „Že jste vy nebyla moudřejší než já!“

Jak málo dbalé bývají v této věci matky! Nechávací snoubence o samotě, jdou spát a mladí lidé se ještě baví. Dovolují, aby dcera pozdě večer doprovázela ženicha domů. Pouští je spolu na koncerty, do divadla a na jiné zábavy, z kterých se domů vracejí pozdě v noci.

Rodiče, kteří takto jednají, zatěžují své svědomí. Zaviňují smrtelné hříchy svých dětí a ničí i jejich časné štěstí.

Mladý pařížský lékař byl zasnouben s dcerou ze zbožné rodiny. Asi deset dní před svatbou přišel k nevěstině matce a prosil, jestli by nemohl se svou nevěstou promluvit několik slov mezi čtyřma očima. „Odpusťte, to není možné“, odpověděla matka. „Ale já bych s ní chtěl mluvit o velice důležité věci“, naléhal mladý muž. „Zavolám ji a vyjí to můžete říct v mé přítomnosti; má dcera ještě nikdy sama nemluvila s mužem.“ „Ale vždyť budeme mít za několik dní svatbu!“ „Potom už za ní nebudu odpovědná, ale do té doby musím plnit povinnost křesťanské matky.“ „Tedy jsem nucen vám prozradit svůj úmysl: chtěl jsem svou nevěstu vybidnout, abychom společně šli ke sv. zpovědi a ke sv. přijímání, a tak se stali hodnými manželského požehnání.“ Se slzami v očích odpověděla matka: „Všichni půjdeme s vámi ke sv. přijímání.“

Moje maminka mi nejednou vypravovala s pohnutím, jak ji cestou na trh do města spolu s mladou učitelkou svezl na voze známý hospodář. Dívka moc nehovořila a maminka si všimla, že se modlí růženec. Když se slečna domodlila, maminka jí tázavě pohlédla do očí a tiše se zeptala (a já v duchu vidím tu srdečnou účast v maminčině pohledu): „Povězte mi slečno, za co se tak vroucně modlíte?“ Učitelka se zúčastněně podívala na mladé děvčátko a s důvěrou, jaká instinktivně vzniká mezi opravdu křesťanskými ženami, řekla: „Za hodného muže.“ To bylo ještě v době, kdy se ještě učitelky nevdávaly. A tato učitelka si za nějaký čas vzala učitele, založili rodinu, která pak patřila mezi nejlepší

v našem městě, úctyhodnou a šťastnou křesťanskou rodinu. Byli to moji učitelé, kterých si nesmírně vážím.

Výchova k čistotě

Alban Stolz vypravuje tuto zajímavou historku ze života zvířat: V lese kdosi našel liščí doupe. Byla v něm dvě mláďata, která si vzal domů a dal je k mladým koťatům, o které se pečlivě starala stará kočka. Ta si ani nevšimla, že jí tato zvířátka nepatří a mladé lištičky nepoznaly, že kočka není liška. Stará kočka vychovávala a živila malé lišky stejně jako svá koťata. Po několika týdnech dostali mladé lišky poprvé trochu masa. Najednou se zdálo, jako by se celá jejich přirozenost změnila. Až do té chvíle žily svorně a pěkně si hrály se svými nevlastním sourozenci-koťaty, nyní se ale vrhly na jedno kotě po druhém a sežraly je. Když s nimi byly hotovy, obořily se i na svou dosavadní živitelku, starou kočku. Ta utekla na vyvýšené místo ve světnici a odsud shlížejíc na své nezdařené vychovance, spustila žalostný nářek, jak jenom kočka dovede.

Stolz k této příhodě poznamenává: Je-li hoch nebo dívka křesťansky vychována, dospívají klidně a nejsou příliš zmítáni nečistými myšlenkami a žádostmi. Jakmile ve špatné společnosti něco špatného uvidí, nebo uslyší, nebo dají se svést k hříchu proti šestému přikázání – probudí se v nich náhle prudký tělesný chtíč, a oddají-li se mu třeba jenom jednou, z mění se celá jejich povaha. Ohyzná žádost v nich hoří a zaslepuje jejich oči pro vše opravdu krásné a dobré. Zmocňuje se jich nejhorší sobectví a jsou schopni zradit všechny své dřívější ideály. Jak probuzená vášeň dovede mladého člověka změnit, to dosvědčuje ne jeden příklad.

Pro mládež je čistota jednou z nejdůležitějších ctností. Otázka, jak mládeži zachovat čistotu, je tak naléhavá, že jsme jí věnovali zvláštní číslo naší sbírky (č. 14. „V bouřích mládí“). Zde jenom několik pravidel pro vychovatele, zvláště pro matky:

1. Ovládej sebe sama!

Není třeba, abych měl učenou přednášku o eugenic, stačí upozornit na denní zkušenosti: Otec zloděj. Matka zlodějka. Úřady vezmou dítě rodičům a dají je do dobré rodiny, kde nevidí žádný špatný příklad, neslyší špatná slova; avšak v prvním měsíci, když dítě začalo chodit do školy, pan učitel už ho musel potrestat pro krádež. Lidi si řeknou: „Má to od rodičů.“

Otec opilec a jeho šestnáctiletý syn už chodí po hospodách. „Má to po otci.“

Jinoch, nemanželské dítě, bojuje s nadlidskou námahou proti své smyslnosti; avšak padá a padá znovu. Kdo je vinen?

Naopak svatí rodiče mají zpravidla svaté děti. Jaká to vzpruha k ctnostnému životu, zvláště pro mladé lidi: Co dnes dobrého učiním, bude požehnáním pro celou budoucí generaci.

2. Pamatuj, že tělo dítěte je chrámem Ducha sv. a proto se varuj všeho, co by mohlo porušit jeho stydlivost!

3. Nelži nikdy dítěti! Když se dítě upřímně ptá, znamená to, že ještě není zkaženo, a je chybou je za to kárat nebo trestat. Zachovej si důvěru svého dítěte!

4. Cvič dítě od malička v sebezapírání, obětavosti a pracovitosti!

5. Všímej si, s kým se tvé dítě stýká a co čte. Varuj je, aby nemluvalo a nikam nechodilo s cizími lidmi!

6. Dej mu dobré knihy a čtení!

Znáte slova papeže Pia X.: „Největším nepřítelem katolické Církve je nevědomost katolíků“ Tohoto nepřítele potíráme denní četbou. Na prvním místě životy svatých. Ty sv. František Salezský nazval „živým katechizmem“! Vzdělávají rozum, ale zároveň i srdce a vůli.

7. Připomínej dítěti Boží všudypřítomnost.

8. Vštěpuj do jeho srdce hlubokou úctou a důvěru k Panně Marii. Nauč ho modlit se k jeho andělu strážnému!

9. Povzbuzuj dítě k časté a upřímné sv. zpovědi a k častému sv. přijímání.

10. Nabádej dítě k apoštolské činnosti!

Sebezápor

Malé děti ještě nemají rozum, proto musí rozum rodičů nahrazovat tento nedostatek, a to také v tom, co se týká mírnosti v jídle a pití. Proto první pravidlo zní: Cvičte děti v mírnosti a sebezáporu.

„To tvůj jazyk mít nemusí.“ „Dej větší kousek koláče sestřičce!“ „Kdo má silnou vůli, nepoddá se žádostivosti.“

Církev, naše vychovatelka, nám říká: Buď někdy zdrženlivý! Ale jenom takovým doporučením by u většiny lidí nic nepořádila. Proto několik významnějších dnů v roce stanovila jako dny pokání a poroučí nám se v tyto dny postit. Tím že člověk poslouchá tato církevní přikázání, cvičí svou vůli. Při obědě se nevrhne na jídlo jako divá zvěř, nýbrž nejprve se zbožně pomodlí. To uznávají i nekatolíci jako vhodný prostředek sebeovládání.

Spořivost

Bůh vložil člověku do srdce pud, aby nespotřeboval všechno, co má, nýbrž si něco ušetřil pro pozdější doby, pro stáří a nouzi. Tento pud nalézáme i u

nerozumných tvorů. Veverka a sysel střádají v létě a na podzim, aby měli na zimu dostatek zásob. Nevědí, proč, ale dělají to, poněvadž pud je k tomu nutí.

Je pud k spořivosti dobrý? Jsou dva chlapci. První má smysl pro spořivost. Naučil se už řemeslu, ale tolik ještě neumí, aby se již mohl stát samostatným. „Počkej“, pomyslí si, „z těch 25 korun, které vydělám, odložím každý den pět korun, za rok to dělá 1500 korun. Starý kabát mi ještě stačí, místo lakýrek si koupím raději pořádné boty, v neděli půjdu do přírody místo do hospody. Tak si za dva roky našetřím tolik peněz, že se mohu ve svém oboru ještě doškolit, aby později ze mě něco bylo. Ano, tak to udělám!“

Druhý chlapec chodí jako švihák, je oblečen podle nejnovější módy, vykouří denně dvacet cigaret, v devatenácti už má známost, vodí svou milou na každou zábavu a kupuje jí pamlsky všeho druhu. Brzy se ožení, nábytek a jiné věci si koupí na s plátky. Dětem nemůže dát řádné vzdělání, protože se ne a ne zbavit dluhů, a s jeho dětmi to jednou začne právě tak, jako tomu bylo s otcem.

Jak vychovávat děti k spořivosti? Především dobrým příkladem. A to už od malička.

Babička přinesla dětem sladkosti, děti by to nejraději hnedka snědly, ale matka řekne: „Děti, já vám to schovám, abyste to měly na celý týden.“

Dobrá matka se stará, aby děti neměly příležitost mlsat a krást: peníze zamyká, nenechává je ležet kdekoliv a přesně ví, kolik jich je. Každému dítěti dá kasičku s klíčem. Pamatuje si, kolik v ní každé dítě má. Větší částky vybere a uloží do spořitelny. „Vidíš, to budeš mít na první sv. přijímání; koupíš si šaty a boty za své.“ Tím dodá dítěti chuť, aby šetřilo, a vzbudí v něm oprávněnou hrdost. Každé dorůstající dítě by mělo mít svou spořitelní knížku a samo ji spravovat. To je naplní pocitem radosti a vědomí: „Mám majetek a vydělal jsem si jej sám.“

Ale musí vědět proč šetří. Ne, aby měl co nejvíc peněz, nýbrž, aby tím mohl vykonat něco dobrého a užitečného pro sebe nebo pro jiné.

Dobročinnost

Heinen vypravuje: „Když mi bylo deset nebo jedenáct let, vzala mě jednou večer matka a zavedla mě až na konec vesnice do chaty jednoho čeledína. Byl nemocný a žena byla nucena živit sedm dětí. Matka vybalila, co přinesla s sebou; nebylo toho mnoho – vždyť sami jsme byli chudí. Ale nikdy nezapomenu na tu vděčnost nemocného muže, když viděl, že jsou ještě srdce, která s ním mají soucit.“

Nemyslíte, milí rodiče, že moje matka jednala moudře, když mě tehdy vzala s sebou, abych byl svědkem, jak láska k bližnímu tiše, nenápadně pomáhá? Ba, že mě nabádala, abych něco ze svých hraček daroval chudším dětem? Ovšem, bylo mi těžko, rozloučit se s milými hračkami, ale matka mi řekla: „Pravda, milý hochu, měl jsi rád svou hračku, ale radost, že jsi jí potěšil chudé děti, je ještě větší.“

Ano, tuto radost jsem tehdy pocítil, a ona stačila, aby ve mě zničila zárodek lakoty, který je v srdci každého dítěte.

Před nedávnem jsem dvěma dětem přinesl po jednom jablku. Dal jsem obě staršímu a řekl: „Uvidím, jestli už máš v sobě tolik síly, abys dal bratříčkovi to větší jablko.“ Udělal tak dobrovolně a z jeho očí zazářila radost ještě větší, než když viděl jablko v mé ruce.

Pracovitost

Často se říká: „Pilné matky, líné dcery.“ Něco pravdy na tom je. Ale děti nebývají líné proto, že matka je pilná, nýbrž proto, že matka opomíjela v jejich srdci probouzet radost z práce, často jim ani nedávala příležitost k práci.

Dceruška chce mamince nějak pomoci. – Ovšem ze začátku je při tom trochu nešikovná, a tu se na ni matka nevrle oboří: „Nech toho a jdi pryč, k ničemu se nehodíš.“

Podobně je to s duševní prací. Některé dítě není tak nadané jako jiné. Kdyby je matka někdy povzbudila a potěšila, když u něho vidí dobrou vůli a snahu, jistě by potom pokračovalo už úspěšněji. Ale když je neustále jenom zahanbováno a pokořováno, zajde mu chud' ke každé práci a časem se z něho stane lenoch.

Samostatnost

Cílem naší výchovy musí být vnitřní samostatnost dítěte.

Když se člověk sám od sebe varuje zlého a činí dobro bez přinucení, i když na něj nikdo nedohlíží, a když setrvává v dobrém, tehdy je dosaženo cíle výchovy. Zevnější přinucení je užitečné jenom tam, kde schází rozum, tedy u zvířat a u malých dětí. Čím více se vyvíjí rozum, tím více musí dítě konat z vlastní vůle to, co poznalo jako dobré. Už u malých dětí začínejme s lehkými cviky samostatnosti, aby se samo oblékalo, modlilo, chodilo nakupovat do obchodu. Čím je dítě starší, tím víc mu dejme příležitost, aby samostatně pracovalo a rozhodovalo se. Pokud to neděláme, pokud i dorůstající mládež chceme řídit jen stálými rozkazy a hrozbami v zevnější poslušnosti, pak se mílovými kroky

blíží den, kde výrostkovi spadnou zevně nanucená pouta a bezhlavě se vrhne do prostopášností. Rodiče takového dítěte budou za svou pošetilost potrestáni tím nejbolestnějším trestem. Budou na svých dětech a vnoučatech na vlastní oči vidět a na vlastní kůži zakusí smrtící následky svých vlastních hříchů.

● * ● ● * ● ● * ● ● * ●